

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 1. februara 2021. godine
Ref.br.: RK 1696/21

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučajevima br. KI147/20, KI148/20, KI149/20, KI150/20,
KI151/20 i KI152/20

Podnosilac

Nezir Neziri i 5 drugih

**Ocena ustavnosti
6 rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo,
doneta između 10. decembra 2019. godine i 13. jula 2020. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev KI147/20 je podneo Nezir Neziri; zahtev KI148/20 je podneo Hisni Vojvoda; zahtev KI149/20 je podneo Sejdi Sejdića; zahtev KI150/20 je podneo Hajdin Vojvoda; zahtev KI151/20 je podneo Gani Mëziu; i zahtev KI152/20 je podneo Jusuf Aliu (u daljem tekstu: podnosioci zahteva).

2. Podnosioci zahteva Nezir Neziri, Hisni Vojvoda, Sejdi Sejdiya, Hajdin Vojvoda i Gani Mëziu su sa prebivalištem u opštini Srbica, dok je podnosilac zahteva Jusuf Aliu sa prebivalištem u opštini Priština. Podnosiocce zahteva pred Ustavnim sudom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) zastupa Jahir Bejta, direktor udruženja “Ngritja e Zërit”.

Osporene odluke

3. Podnosioci zahteva osporavaju 6 (šest) rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud), i to:
 1. Nezir Neziri (KI147/20) osporava rešenje Rev. br. 422/2019 od 10. decembra 2019. godine, koje je primio 24. januara 2020. godine;
 2. Hisni Vojvoda (KI148/20) osporava rešenje Rev. br. 188/2020 od 18. juna 2020. godine;
 3. Sejdi Sejdiya (KI149/20) osporava rešenje Rev. br. 37/2020 od 6. februara 2020. godine, koje je primio 10. jula 2020. godine;
 4. Hajdin Vojvoda (KI150/20) osporava rešenje Rev. br. 189/2020 od 13. jula 2020. godine;
 5. Gani Mëziu (KI151/20) osporava rešenje Rev. br. 187/2020 od 18. juna 2020. godine; i
 6. Jusuf Aliu (KI152/20) osporava rešenje Rev. br. 124/2020 od 2. juna 2020. godine, koje je primio 19. jula 2020. godine (u daljem tekstu: osporena rešenja).

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporenih odluka, kojima se navodi da su podnosiocima zahteva povređena prava zagarantovana članovima 21. [Opšta načela], stavom 2, člana 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], članom 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i članom 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: EKLJP) i članom 15. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP).
5. Podnosilac zahteva Nezir Neziri (KI147/20) je tražio povraćaj u pređašnje stanje u vezi sa rokom podnošenja zahteva Ustavnom sudu u skladu sa članom 50. [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon), pošto nije mogao da podnese zahtev u roku od 4 (četiri) meseca.

Pravni osnov

6. Zahtevi su zasnovani na stavu 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka], 47. [Individualni zahtevi] i 50. [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona, kao i na pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo br. 01/2018 (u daljem tekstu: Poslovník).

Postupak pred Sudom

7. Dana 6. oktobra 2020. godine, podnosioci zahteva su podneli svoje zahteve Sudu.
8. Dana 12. oktobra 2020. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Bekima Sejdiua za sudiju izvestioca za slučaj KI147/20 i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Safet Hoxha (članovi).
9. Istog dana, u skladu sa stavom (1) pravila 40 (Spajanje i razdvajanje podnesaka) Poslovnika, predsednica Suda je naložila spajanje zahteva KI148/20, KI149/20, KI150/20, KI151/20 i KI152/20 sa zahtevom KI147/20.
10. Dana 21. oktobra 2020. godine, Sud je obavestio podnosiocze zahteva i Vrhovni sud o registraciji i spajanju zahteva.
11. Istog dana, Sud je tražio od Osnovnog suda u Mitrovici, ogranak u Srbici (u daljem tekstu: Osnovni sud u Mitrovici), da podnesu povratnice, koje dokazuju kada su podnosioci zahteva u slučajevima KI147/20 i 149/20, primili osporena rešenja Vrhovnog suda. Sud je takođe tražio od Osnovnog suda u Prištini da podnesu povratnicu, koja dokazuje kada je podnosilac zahteva KI152/20 primio osporeno rešenje Vrhovnog suda.
12. Dana 27. oktobra 2020. godine, Osnovni sud u Prištini je podneo Sudu povratnicu, koja dokazuje da je podnosilac zahteva u slučaju KI152/20 osporeno rešenje primio 29. jula 2020. godine.
13. Istog dana, Osnovni sud u Mitrovici je podneo Sudu povratnice, koje dokazuju da je podnosilac zahteva u slučaju KI147/20 osporeno rešenje primio 24. januara 2020. godine, dok je podnosilac zahteva u slučaju KI149/20, osporeno rešenje primio 10. jula 2020. godine.
14. Dana 20. januara 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

15. Između 25. oktobra 2013. godine i 25. juna 2019. godine, podnosioci zahteva su pojedinačno podneli tužbe Osnovnom sudu u Mitrovici, ogranak Srbica, dok je podnosilac zahteva KI52/20 podneo tužbu Osnovnom sudu u Prištini. Svi podnosioci zahteva su podneli tužbe protiv Vlade Republike Srbije, za

nadoknadu materijalne i nematerijalne štete, koja im je prouzrokovana tokom rata, između 1998. i 1999. godine.

16. Tokom perioda od 12. januara 2015. godine i 14. oktobra 2019. godine, Osnovni sud u Mitrovici i Osnovni sud u Prištini su pojedinačnim rešenjima: C. br. 100/2018; C. br. 475/2018; C. br. 390/2013; C. br. 470/2018; C. br. 180/2019; i C. br. 2107/19, odbacili tužbe podnosioca zahteva, kao nedozvoljene, i proglasili se nenadležnim za odlučivanje u vezi sa tim tužbama.
17. Podnosioci zahteva su podneli pojedinačne žalbe Apelacionom sudu protiv gore pomenutih rešenja Osnovnog suda u Mitrovici i Osnovnog suda u Prištini, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka. Podnosioci zahteva su tražili da se predmetne odluke osnovnih sudova ponište i da se zahtevi podnosioca proglase prihvatljivim.
18. Između 10. maja 2016. godine i 20. novembra 2019. godine, Apelacioni sud je pojedinačnim rešenjima: Ac. br. 2116/19; Ac. br. 5375/19; Ac. br. 2027/15; Ac. br. 5370/19, Ac. br. 5761/19 i AC. br. 4162/19, odbio žalbe podnosioca zahteva i potvrdio rešenja Osnovnog suda u Mitrovici i Osnovnog suda u Prištini.
19. Svaki od podnosioca zahteva je pojedinačno podneo odvojeni zahtev za reviziju Vrhovnom sudu, navodeći bitnu povredu odredaba parničnog postupka. Oni su tražili da se usvoje njihovi zahtevi za reviziju, ponište rešenja Apelacionog suda i osnovnih sudova, da se njihovi slučajevi vrate osnovnim sudovima na preispitivanje ili da se preinače rešenja Apelacionog suda kako bi se mogla usvojiti njihova tužba.
20. U svojim žalbama, podnosioci zahteva su takođe tvrdili da postoje i druge odredbe Zakona o parničnom postupku (u daljem tekstu: ZPP), koje regulišu pitanje nadležnosti za njihove slučajeve. Prema njima, u ovom slučaju bi trebalo primeniti odredbu člana 28. ZPP-a, koja je povezana sa nadležnošću sudova u sporovima sa međunarodnim elementom.
21. Između 10. decembra 2019. godine i 13. jula 2020. godine, Vrhovni sud je pojedinačnim rešenjima: Rev. br. 422/2019, Rev. br. 188/2020, Rev. br/2020, Rev. br. 189/2020, Rev. br. 287/2020 i Rev. br. 124/2020, odbio zahteve svakog podnosioca za reviziju, kao neosnovane.
22. Glavni argumenti Vrhovnog suda, u svakoj od ovih odluka, uglavnom su bili sledeći: da pitanje pokrenuto u tužbi ne spada u nadležnost nijednog suda zemlje, jer su u ovom slučaju izražene norme kolizije Zakona, prema kojima je utvrđena nadležnost nekog suda neke druge države. Odredbom člana 37.1 ZPP-a, predviđeno je da ako zakonom nije određena isključiva mesna nadležnost bilo kog drugog suda, za obradu slučaja nadležan je sud opšte nadležnosti za tuženu stranu. Štaviše, Vrhovni sud tvrdi da je, kada je reč o sporovima sa stranim elementom, domaći sud nadležan samo ako je ta međunarodna nadležnost izričito izvedena iz međunarodnog sporazuma ili iz samog zakona, kao što je propisano u članu 28. ZPP-a. Stoga, Vrhovni sud je obrazložio da nisu održivi navodi u reviziji da se u ovom slučaju primenjuju odredbe člana 28. ZPP-a na koje se poziva tužilac, kojim se utvrđuje nadležnost naših sudova u sporovima sa međunarodnim (stranim) elementom, pošto se one u ovom

slučaju ne mogu primeniti, jer ovde nemamo posla sa stranim fizičkim licima, niti sa stranim pravnim licima, već sa stranom državom, sa kojom do sada država Kosovo, na teritoriji koje je prouzrokovana šteta, nije zaključen nijedan međunarodni ugovor (bilateralni itd.) o nadležnosti lokalnih sudova za ove vrste sporova. Vrhovni sud je takođe naglasio da u ovom slučaju nije održiv ni navod u reviziji tužilaca da se radi o izabranoj mesnoj nadležnosti, prema članu 47. i članu 51. ZPP-a, jer su prema oceni ovog suda oba suda pravilno ocenila da je prema odredbi člana 39.1 i 2 ZPP-a za odlučivanje u ovom sporu protiv Republike Srbije opšte mesne nadležnosti sud na čijoj se teritoriji nalazi sedište Skupštine Srbije.

Navodi podnosioca

23. Navodi podnosioca zahteva su identični, stoga će ih Suda predstaviti kao iste navode.
24. Podnosioci zahteva navode da su im odlukama Vrhovnog suda povređena prava zagarantovana članovima: 21. [Opšta načela], 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, kao i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a i članom 15. UDLJP-a.
25. Podnosioci zahteva imaju tri glavna navoda: (i) primenu načela "*per loci*" [*ratione loci*], koji, prema podnosiocima zahteva, znači da su redovni sudovi nadležni za razmatranje tužbi na osnovu mesta gde je nastala materijalna i moralna šteta; (ii) obavezu da primene međunarodne standarde za ljudska prava od strane redovnih sudova; (iii) njihovo pravo na sudsku zaštitu prava i prava na pristup pravdi.
26. Podnosioci zahteva se prvo pozivaju na pitanje mesne nadležnosti, odnosno na načelo "*per loci*". S tim u vezi, oni navode da su redovni sudovi "*pogrešno sproveli primerljivi zakon u vezi sa mesnom nadležnošću Osnovnog suda [...], jer je mesno nadležan sud za suđenja u pravnim stvarima, uvek onaj sud, na čijoj teritoriji je izvršen zločin, moralna, odnosno materijalna šteta*". Ova definicija i pravni stav je i u skladu sa interesom oštećene stranke, ekonomskom principu u sudskim i upravnim postupcima, kao i u skladu sa međunarodnim principom *per loci*".
27. Podnosioci zahteva, pozivajući se na član 22. Ustava, navode da sve dok se prava i slobode "*zagarantovane međunarodnim konvencijama, sporazumima i instrumentima, garantuju i ovim Ustavom, sprovode se direktno u Republici Kosovo i imaju nadmoć u slučaju sukoba sa odredbama zakona i ostalih akata javnih institucija*", shodno tome, "*podnošenje tužbi pri domaćim sudovima podržano je i međunarodnim principom per loci [...]*". Podnosioci zahteva u nastavku ističu da je "*[...] članom 6 Evropske konvencije za zaštitu osnovnih ljudskih prava i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, pod tačkom 15 predviđeno pravo na pravičan sudski proces [...]*".
28. Podnosioci zahteva dalje, pozivajući se na član 21, stav 2 Ustava, navode da redovni sudovi "*nisu primenili unapređene međunarodne standarde o ljudskim pravima. Jedan od standarda jeste i davanje mogućnosti oštećenoj*

strani da inicira pitanje nadoknade moralne i materijalne štete koja je izazvana kao rezultat direktnog delovanja srpskih vlasti i nedelovanja organa za sprečavanje povrede zakona koji su bili na snazi u vreme kada su izvršeni zločini, član 185. ZOO-a (Službeni list bivše SFRJ br. 29/78) i povrede međunarodnih konvencija od strane Republike Srbije protiv albanskog civilnog naroda [...]”.

29. Podnosioci zahteva, pozivajući se na član 54. Ustava, takođe izjavljuju da *“im je negirano pravo na sudsku zaštitu, pravo na pristup domaćoj pravdi, kao i institucionalna garancija na zaštitu prava građana [...]”.*
30. Podnosioci zahteva se dalje pozivaju na nekoliko primera iz međunarodne prakse, gde je, prema njima, žrtvama Drugog svetskog rata dozvoljeno *“da podnesu pojedinačne tužbe u domaćim sudovima za nadoknadu štete koju je nanela Nemačka”.* U tom smislu, oni ističu da u slučajevima Grčke i Italije, pojedincima je data prilika da traže naknadu za *„štete koju je nanela Nemačka tokom Drugog svetskog rata u skladu sa međunarodnim principom „per loci.”*
31. Pored zajedničkih navoda koji su gore izneti, kao posebnu stvar, podnosilac zahteva Nezir Neziri (KI147/20), traži da se u vezi sa rokom za podnošenje njegovog zahteva, izvrši povraćaj u pređašnje stanje u skladu sa članom 50. [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona. U prilog ovom navodu, on argumentuje da nije imao priliku da podnese zahtev u roku od 4 (četiri) meseca, pošto nije imao pristup dokumentima potrebnim za podnošenje njegovog zahteva Sudu i istakao da *“nam je zbog pandemije, naloženo da oslobodimo sve kancelarija bivše zgrade BSK-se, pošto se planiralo da se objekat pretvori u karantin za prijem i lečenje bolesnih od Covid 19 [...]. Čitav radni materijal, pa čak i kancelarijski inventar smo preneli u prostorijama Regionalnog vodovoda u Mitrovici-Jedinica u Srbici”.* S tim u vezi, priložio je potvrdu Regionalnog vodovoda „Mitrovica“ od 5. oktobra 2020. godine u kojoj se navodi: *„Potvrđujemo da je dokumentacija NVO-a „Ngritja e Zërit“, čak i celokupan kancelarijski inventar, ostala u prostorijama zgrade vodovoda od 09.03.2020. godine do 01.10.2020. godine.”*
32. Na kraju, podnosioci zahteva traže od Suda da poništi odluke redovnih sudova i vrati slučajeve na preispitivanje.

Ocena prihvatljivosti zahteva

33. Sud će prvo razmotriti da li su zahtevi ispunili uslove prihvatljivosti, propisane u Ustavu, navedene u Zakonu i definisane u Poslovniku.
34. Kao početna napomena, Sud primećuje da je predmetna stvar ovih spojenih zahteva, kao i navodi izneti u tim zahtevima, slična sa brojnim drugim zahteva o kojima je Sud već odlučio (vidi: slučajeve Ustavnog suda: KI73/17, KI78/17 i KI85/17, podnosilac zahteva: *Istref Rexhepi i 28 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. oktobra 2017. godine, slučajeve KI97/17, KI99/17, KI115/17 i KI121/17, podnosilac zahteva *Mala Mala, Ali Salihu, Nurije Beka i Xhevat Xhinovci*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. januara 2018. godine; slučajeve KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18,

KI119/18 i KI128/18, podnosilac zahteva: *Fehmi Hoti i 15 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. februara 2019. godine; slučajeve KI02/19, KI03/19, KI04/19 i KI05/19, podnosilac zahteva: *Halil Mustafa i 3 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 20. juna 2019. godine; slučajeve br. KI86/19, KI87/19, KI88/19, KI89/19, KI90/19 i KI91/19, podnosilac zahteva: *Ibrahim Zenuni i 5 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. januara 2020. godine; i slučajeve KI20/20, KI21/20, KI22/20 i KI23/20, podnosilac zahteva: *Hazir Hakolli i 3 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. jula 2020. godine).

35. Osvrćući se na okolnosti ovog slučaja, Sud se poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

(...)

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

36. Sud se u nastavku poziva na član 47. [Individualni zahtevi], član 48. [Tačnost podneska], član 49. [Rokovi] i član 50. [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona, koji propisuju:

Član 47

[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.”

Član 48

[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.”

Član 49

[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...”

37. Sud se pored toga poziva i na Poslovnik, odnosno na stavove (1) i (2) pravila 39 [Kriterijum o prihvatljivosti], koja propisuju:

Pravilo 39 Poslovnika

[Kriterijum o prihvatljivosti]

“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

c) ako je zahtev podnet u roku od četiri meseca od dana kada je odluka o poslednjem delotvornom pravnom sredstvu dostavljena podnosiocu zahteva, i

[...].”

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”

38. Sud utvrđuje da su svi podnosioci zahteva ovlašćene strane koje osporavaju akt javnog organa, nakon iscrpljenja svih pravnih sredstava. Podnosioci zahteva su takođe naglasili prava i slobode za koje navode da su im povređene, u skladu sa članom 48. Zakona.
39. Sud takođe primećuje da su svi podnosioci zahteva, osim Nezira Nezirija (KI147/20), podneli zahtev u skladu sa rokom od 4 (četiri) meseca od dana prijema osporene odluke, propisanog u članu 49. Zakona i pravilu 39 (1) (c) Poslovnika.
40. Kada je reč o podnosiocu zahteva Neziru Neziriju (KI147/20), Sud primećuje da je on primio osporeno rešenje Vrhovnog suda, Rev. br. 422/19 dana 24. januara 2020, dok je zahtev (KI147/20) podneo Ustavnom sudu 6. oktobra 2020. godine. Dakle, njegov zahtev je podnet nakon roka od 4 (četiri) meseca.
41. Međutim, gore navedeni podnosilac zahteva traži od Suda povraćaj roka u pređašnje stanje u vezi sa rokom za podnošenje zahteva Ustavnom sudu, u skladu sa članom 50. Zakona. S tim u vezi, Sud primećuje da podnosilac zahteva KI 147/20 opravdava zahtev za povraćaj roka, navodeći da nije mogao da podnese zahtev u roku od 4 (četiri) meseca, jer nije imao pristup potrebnoj dokumentaciji za podnošenje svog zahteva Sudu. Dodaje da „*nam je zbog pandemije, naloženo da oslobodimo sve kancelarija bivše zgrade BSK-se, pošto se planiralo da se objekat pretvori u karantin za prijem i lečenje bolesnih od Covid 19 [...]. Čitav radni materijal, pa čak i kancelarijski inventar smo preneli u prostorijama Regionalnog vodovoda u Mitrovici-Jedinica u Srbici*“. Da bi potkrepio svoj argument, priložio je potvrdu Regionalnog vodovoda „Mitrovica“ od 5. oktobra 2020. godine u kojoj se navodi: „*Potvrđujemo da je dokumentacija NVO-a „Ngritja e Zërit“, čak i celokupan kancelarijski inventar, ostala u prostorijama zgrade vodovoda od 09.03.2020. godine do 01.10.2020. godine.*”
42. S tim u vezi, Sud podseća na član 50. [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona, koji propisuje: „*Ukoliko podnosilac nije bio u mogućnosti da podnese podnesak u predviđenom roku bez svoje krivice, Ustavni sud je dužan da, na osnovu podneska podnosioca, isti vrati u pređašnje stanje. Podnosilac je dužan da podnese podnesak o povraćaju u pređašnje stanje u roku od petnaest (15) dana, od dana kada je prestao razlog propuštanja i ujedno je dužan da obrazloži svoj zahtev. Povraćaj u pređašnje stanje nije dozvoljen ukoliko je prošla godina ili više od dana proteka roka određenog ovim zakonom.*”
43. Stoga, prema članu 50. Zakona, da bi se zahtev za povraćaj u pređašnje stanje usvojio, trebaju se ispuniti sledeći uslovi:

1. Podnosilac zahteva treba da dokaže da bez svoje krivice nije bio u mogućnosti da podnese podnesak u predviđenom roku;
 2. Podnosilac zahteva je dužan da podnese podnesak o povraćaju u pređašnje stanje u roku od petnaest (15) dana od uklanjanja prepreke;
 3. Podnosilac zahteva je obrazložio svoj zahtev; i
 4. Nije prošla godina ili više od dana protoka roka određenog ovim zakonom za podnošenje zahteva Sudu.
44. Pri oceni zahteva podnosioca za povraćaj roka, Sud prvo smatra da podnosilac zahteva KI 147/20, bez svoje krivice, nije uspeo da podnese zahtev u propisanom roku. Ovo jer su dokumenta neophodna za podnošenje njegovog zahteva Ustavnom sudu, bila zatvorena u zgradi Regionalnog vodovoda „Mitrovica“, kao rezultat okolnosti stvorenih pandemijom Covid 19 i to do 19 od 9. marta 2020. godine do 1. oktobra 2020. godine. Ovu činjenicu potvrđuje potvrda izdata od strane Regionalnog preduzeća „Mitrovica“ od 5. oktobra 2020. godine. Drugo, podnosilac zahteva je podneo zahtev za povraćaj u pređašnje stanje u roku od 15 (petnaest) dana od uklanjanja prepreka, kao što je propisano članom 50. Zakona, jer je zahtev podnosioca podnet Sudu 6. oktobra 2020. godine, dok je pristup dokumentima potrebnim za podnošenje zahteva uspostavljen 1. oktobra 2020. godine (što dokazuje i potvrda izdata od strane preduzeća Regionalni vodovod (Mitrovica). Treće, podnosilac zahteva je obrazložio svoj zahtev za povraćaj u pređašnje stanje u vezi sa rokom za podnošenje zahteva Ustavnom sudu. Četvrto, podnosilac zahteva je podneo zahtev pre nego što je istekla godinu dana od dana kada je istekao rok utvrđen ovim zakonom za podnošenje zahteva Sudu. Sud takođe primećuje da je u trenutku kada je podnosiocu zahteva onemogućen pristup potrebnim dokumentima, 9. marta 2020. godine, još uvek postojao rok za podnošenje zahteva, jer je osporeno rešenje primio 24. januara 2020. godine.
45. Stoga, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva, KI147/20, potkrepio i opravdao svoj zahtev za povraćaj u pređašnje stanje u vezi sa rokom za podnošenje zahteva Ustavnom sudu, u skladu sa članom 50. Zakona.
46. Stoga, Sud usvaja zahtev podnosioca Nezira Nezirija (KI147/20) za povraćaj u pređašnje stanje u vezi sa rokom za podnošenje zahteva Ustavnom sudu. Shodno tome, rok podnosioca za podnošenje zahteva se vraća u stanje u kojem je bio od dana kada mu je onemogućen pristup potrebnim dokumentima, tačnije 9. marta 2020. godine.
47. Na osnovu gore navedenog, proizilazi da i zahtev KI147/20 podnosioca zahteva Nezira Nezirija ispunjava uslov propisan u članu 49. Zakona u vezi sa rokom za podnošenje zahteva, uzimajući u obzir da je njegov zahtev za povraćaj roka usvojio Sud.
48. Što se tiče svih zahteva podnosilaca, Sud dalje treba da razmotri da li je ispunjen uslov prihvatljivosti, propisan pravilom 39 (2) Poslovnika. Sud ističe da pravilo 39 (2) Poslovnika propisuje: *“Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”*

49. S tim u vezi, Sud podseća da podnosioci zahteva tvrde da su im redovni sudovi povredili određena prava zaštićena Ustavom, EKLJP-om i UDLJP-om, sa posebnim naglaskom na pravo na sudsku zaštitu prava i pravo na pravično suđenje.
50. S tim u vezi, Sud primećuje da podnosioci zahteva tvrde da su redovni sudovi pogrešno tumačili važeći zakon kada su se pozivali na mesnu nadležnost Osnovnog suda. Oni dalje tvrde da je sud na čijoj teritoriji je prouzrokovana šteta nadležan za suđenje njihovih slučajeva. Kao rezultat toga, prema podnosiocima zahteva, uskraćeno im je pravo na sudsku zaštitu i pristup pravdi.
51. Sud smatra da se navodi podnosilaca zahteva u suštini odnose na tumačenje redovnih sudova relevantnih zakonskih odredbi koje regulišu njihovu mesnu nadležnost, odnosno nadležnost odlučivanja o tužbama podnosilaca zahteva.
52. Sud naglašava svoj stav da pravično i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, kao i relevantna pravna tumačenja, u principu, spadaju u nadležnost redovnih sudova. Uloga Ustavnog suda je da obezbedi poštovanje standarda i prava zagarantovanih Ustavom, pa prema tome ne može da deluje kao sud „četvrtog stepena“ (vidi: *mutatis mutandis*, u odnosu na doktrinu „četvrtog stepena“, slučajeve Ustavnog suda KI86/11, podnosilac zahteva: *Milaim Berisha*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. aprila 2012. godine, stav 33, kao i spojeni slučajevi KI73/17, KI78/17 i KI85/17 podnosilac zahteva: *Istref Rexhepi i 28 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. novembra 2017. godine, stavovi 46 i 47).
53. U ovom slučaju, Sud primećuje da je Vrhovni sud razmotrio navode podnosilaca zahteva u vezi sa tumačenjem od strane Apelacionog suda i osnovnih sudova relevantnih zakonskih odredbi u vezi sa nadležnošću za suđenjem u slučajevima podnosilaca zahteva.
54. Vrhovni sud je, razmatrajući navode podnosilaca zahteva, obrazložio da su osnovni sudovi i Apelacioni sud pravilno primenili odredbe Zakona o parničnom postupku, kada su utvrdili da nisu nadležni za presuđivanje ovih sudskih slučajeva. Stoga je Vrhovni sud odbacio navode podnosilaca zahteva, tvrdeći da je opšta mesna nadležnost suda na čijoj teritoriji se nalazi sedište Skupštine Republike Srbije, a koja nije na teritoriji sudova Kosova.
55. Tako je, u svojim rešenjima, Vrhovni sud, između ostalog, obrazložio da: „*u konkretnom slučaju mogu da se sprovedu odredbe člana 28 ZPP na koju se poziva tužilac, a kojom je određena nadležnost naših sudova u sporovima sa međunarodnim (stranim) elementom, ne može da se sprovede u konkretnom slučaju, pošto ovde nemamo posla niti sa stranim fizičkim licem, niti sa stranim pravnim licima, nego sa stranom državom, sa kojom trenutno država Kosovo na čijoj teritoriji je načinjena šteta, nije sklopila nikakav međunarodni sporazum (bilateralni i dr.) o nadležnosti domaćih sudova u ovakvim vrstama sporova. Vrhovni sud je takođe istakao da nije održiv ni navod u reviziji tužioca da se u ovom slučaju radi o mesnoj nadležnosti izabranoj prema članu 47. i članu 51. ZPP-a, oba sudska stepena su pravilno ocenila da je na osnovu odredbe člana 39.1 ZPP-a odlučenom u ovom sporu*

protiv Republike Srbije opšte mesne nadležnosti sud na čijoj teritoriji se nalazi sedište Skupštine Srbije.”

56. Sud smatra da su zaključci osnovnih sudova, Apelacionog suda i Vrhovnog suda doneti nakon detaljnog razmatranja svih argumenata i tumačenja koje su izneli podnosioci zahteva. Na ovaj način, podnosioci zahteva su dobili priliku da u svim fazama postupka iznesu pravne argumente i tumačenja koja smatraju relevantnim za njihove slučajeve.
57. Shodno tome, Sud zaključuje da su postupci pred redovnim sudovima, posmatrani u celini, bili pravični i da ne može da se opravda navod o proizvoljnim pravnim tumačenjima od strane redovnih sudova.
58. U kontekstu navoda podnosioca zahteva koji se odnose na „*njihovo pravo na sudsku zaštitu i pristup pravdi*“, Sud se takođe poziva na praksu Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), na koju je dužan da se poziva prema članu 53. Ustava. U vezi sa poslednje navedenim, Sud takođe ističe svoju sudsku praksu koja se zasniva na sudskoj praksi ESLJP-a, gde se naglašava da postoje proceduralne barijere nametnute principom suverenog imuniteta država - kao jedan od osnovnih principa međunarodnog javnog prava - u vezi sa sudskim postupcima koji se mogu pokrenuti protiv jedne države na domaćim sudovima druge države (vidi: spojene slučajeve Ustavnog suda, KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI125/18, podnosilac zahteva *Fehmi Hoti i 15 drugih*, gore citiran, stav 58 i 59, vidi, *mutatis mutandis*, takođe slučajeve ESLJP-a citirane u gore pomenutom slučaju Ustavnog suda, *Jones i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi 34356/06, presuda od 14. januara 2014. godine i *Al-Adsani protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev 35763/97, presuda od 21. novembra 2001. godine).
59. Pored toga, u slučaju *Al-Adsani protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, ESLJP je argumentovao sledeće: „*Pravo na pristup sudu može biti predmet ograničenja, ako ne pripada suštini prava. Takva ograničenja treba da slede legitimni cilj i da su proporcionalna. Priznanje suverenog imunitete država u građanskim postupcima slede legitimni cilj poštovanja međunarodnog prava [...]. Što se tiče proporcionalnosti, koliko je moguće, Konvencija treba da se tumači u skladu sa drugim pravilima međunarodnog prava, uključujući i ona koja se odnose na imunitet država. Dakle, mere preduzete od strane države koje odražavaju opšta pravila međunarodnog prava o imunitetu država, u načelu, ne mogu da se posmatraju kao neproporcionalno ograničenje prava na pristup sudu*“. Takav stav, što se tiče pritiska između načela suverenog imuniteta država i prava na pristup pravdi (sudu) je naglašen i u Međunarodnom sudu pravde (vidi: na primer slučaj *Nemačka protiv Italije; Grčka kao umešač*, presuda od 3. februara 2012. godine).
60. U kontekstu gore navedenih argumenata, Sud smatra važnim da naglasi činjenicu da odluke redovnih sudova Republike Kosovo, u slučajevima podnosioca zahteva, nisu razmatrale njihovo pravo da traže naknadu štete, već samo mesnu nadležnost sudova Kosova da vode postupak protiv druge države.

61. Pozivajući se i na navode podnosioca zahteva u vezi sa primenom Ženevske konvencije u njihovim sudskim slučajevima, Sud primećuje da su se podnosioci zahteva pozivali samo na ovu Konvenciju, ali nisu pružili dodatne argumente u vezi sa ovim navodom (vidi: za poslednji organ s tim u vezi, spojene slučajeve Ustavnog suda, KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI125/18, podnosilac zahteva: *Fehmi Hoti i 15 drugih*, gore citiran).
62. Sud ponavlja svoj opšti stav da sama činjenica da se podnosioci zahteva ne slažu sa ishodom odluka Vrhovnog suda ili drugih redovnih sudova, kao ni samo pominjanje članova Ustava ili međunarodnih instrumenata, nije dovoljna da se iznese argumentovani navod o ustavnoj povredi. Kada navode takve povrede Ustava, podnosioci zahteva moraju da pruže obrazložene navode i uverljive argumente (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj Ustavnog suda, KI136/14, rešenje o neprihvatljivosti od 10. februara 2015. godine, *Abdullah Bajqinca*, stav 33).
63. Sud je takođe podsetio da su iznete činjenice i navodi podnosioca zahteva gotovo identični sa nekim ranijim zahtevima, za koje je Sud utvrdio da su neprihvatljivi, kao očigledno neosnovani na ustavnim osnovama (vidi: slučajeve KI73/17, KI78/17 KI85/17, podnosilac zahteva: *Istref Rexhepi i 28 drugih*, citiran gore, slučajeve KI97/17, KI99/17, KI115/17 i KI121/17, podnosioci zahteva: *Mala Mala, Ali Salihu, Nuriye Beka i Xhevat Kshinovci*, gore citiran; slučajeve KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI108/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI128 /18, podnosilac zahteva: *Fehmi Hoti i 15 drugih*, citiran gore; slučajeve KI02/19, KI03/19, KI04/19 i KI05/19, podnosilac zahteva: *Halil Mustafa i 3 drugih*, gore citiran, i slučajeve KI86/19, KI87/19, KI88/19, KI89/19, KI90/19 i KI91/19, podnosilac zahteva: *Ibrahim Zenuni i petoro drugih*, gore citiran). Svi ovi zahtevi su pokrenuli navode gotovo identične zahtevima razmatranim u ovoj odluci, a u tim slučajevima, pa i u ovim spojenim slučajevima, Sud smatra da ih treba proglasiti neprihvatljivim, kao neosnovanim, na ustavnim osnovama.
64. Kao rezime, Sud smatra da podnosioci u svojim zahtevima ne dokazuju da su postupci pred redovnim sudovima rezultirali povredom njihovih prava zagarantovana Ustavom, odnosno članova 21. [Opšta načela], 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava.
65. Stoga, zahtevi podnosioca su očigledno neosnovani, na ustavnim osnovama, i shodno tome, neprihvatljivi, kao što je propisano u članu 113.7 Ustava, članu 47. Zakona i pravilu 39 (2) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa stavom 7, člana 113. Ustava, članovima 47, 48 i 50. Zakona i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, dana 20. januara 2021. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA USVOJI zahtev podnosioca zahteva KI147/20 za povraćaj u pređašnje stanje u vezi sa rokom za podnošenje zahteva Ustavom sudu;
- II. DA PRGOSLASI zahteve podnosilaca KI147/20, KI148/20, KI149/20, KI150/20, KI151/20 i KI152/20 neprihvatljivim;
- III. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- IV. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- V. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Bekim Sejdiu

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi